

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

Володченкова Н. В., к.т.н., доц., Накемній О. К., ст. викл. (каф. ЕіЕД ТОВ «Технічний університет «Метінвест Політехніка»)

Анотація. Створення здорових і безпечних умов праці – основна роль роботодавця. Для контролю та координації у дотриманні таких умов на підприємстві створюється служба охорони праці, до складу якої входять фахівці, які повинні володіти певними знаннями, уміннями та навичками.

Міжнародним інститутом охорони праці (IOSH) було проведено дослідження у 111 країнах, щодо визначення компетенцій, якими повинен володіти сучасний фахівець у галузі безпеки і охорони праці.

Ключові слова: компетенції, безпека, охорона праці, фахівець.

Abstract. The creation of a healthy and safe working environment is the main role of the employer. To control and coordinate the observance of such conditions at the enterprise, a labor protection service is created, which includes specialists who must have certain knowledge, skills and abilities.

The Institute of Occupational Safety and Health (IOSH) conducted a study in 111 countries to determine the competencies that a modern occupational safety and health professional should have.

Keywords: competence, safety, labor protection, specialist.

Вступ. Конституцією України визначено, що держава веде демократичну, соціальну, цілеспрямовану правову політику, у якій людина, її життя, здоров'я і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю.

Відповідно до цього розробляються нормативні документи, Програми поліпшення стану охорони праці та стандарти безпеки. Координатором дотримання вимог законодавства роботодавцем на підприємстві є фахівці з охорони праці, які в сучасних умовах розвитку економіки повинні мати системні навички, володіти технічними та правовими знаннями та вміти застосовувати ці знання в умовах виробництва.

Аналіз стану питання. Статистичні дані Держпраці та Фонду соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві свідчать про те, що значна кількість випадків виробничого травматизму трапилася саме з організаційних причин, тобто через недосконалість процесів організації безпекових заходів [1].

Комплексний аналіз причин травматизму свідчить, що в загальній структурі нещасних випадків на виробництві з важкими наслідками 48,7% випадків викликані керованими причинами організаційного характеру: недотримання вимог інструкцій, порушення технологічних вимог безпеки, незадовільною організацією виробництва робіт, а також недоліками в навчанні працівників методам безпечного виконання робіт.

У більшості нещасних випадків організаційного характеру причиною ставав «людський фактор», в тому числі низький рівень культури безпеки та

праці, намагання власників підприємств здобути надприбутки, нехтуючи при цьому охороною праці та створюючи умови, що загрожують життю та здоров'ю працівників.

Мета роботи: визначити та охарактеризувати професійні компетенції фахівця з охорони праці, враховуючи потреби сучасного промислового підприємства. Визначити, які саме навички, знання чи вміння допоможуть організувати та контролювати нешкідливі та безпечні умови праці.

Методики, матеріали і результати досліджень. Сучасний стан економіки формує потреби з врахуванням багатовекторності професійного розвитку фахівців, в тому числі і у галузі охорони праці.

Координаційні роботи, які проводяться службою охорони праці здебільшого відносяться до системи управління персоналом. Кожна діяльність працівника направлена на результативність. Результативність – це компетенції, помножені на мотивацію [1, 2]. Для оптимізації результативності діяльності персоналу необхідно:

- 1) забезпечити мотивацію персоналу;
- 2) розробити та впровадити системи оцінки результатів діяльності працівників з метою ефективної мотивації;
- 3) постійно поліпшувати умови праці персоналу;
- 4) залучати працівників в управлінський процес (партисипативне управління) [3].

Міжнародним інститутом охорони праці (IOSH) було проведено дослідження у 111 країнах, щодо визначення структури та складу необхідних компетенцій фахівців з охорони праці.

У дослідженнях брали участь фокус-групи і було проведено поглиблене опитування роботодавців та 10000 учасників. Результати дослідження були проаналізовані відносно з даними професійних стандартів, огляду структури корпоративних компетенцій, документів, політик і ресурсів законодавчих і нормативних документів цих країн [4].

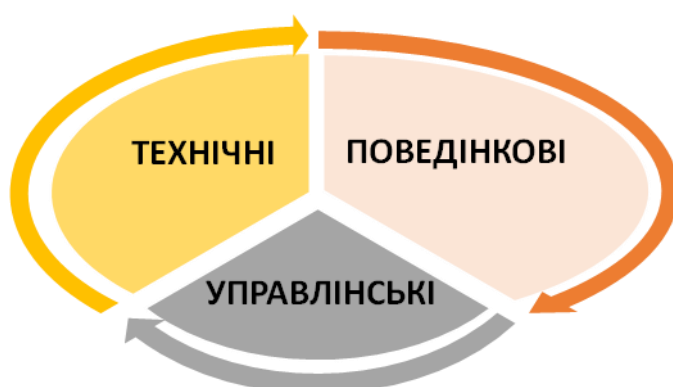

Рисунок 1. Декомпозиція моделі компетенцій з охорони праці IOSH

Результати дослідження надали змогу зробити висновки, що всі моделі компетенцій повинні еволюціонувати, щоб повноцінно охопити більш широкий масштаб впливу питань безпеки та охорони праці на підприємстві і зростаючі потреби до професіоналів у охороні праці. Для цього технічні навички фахівців повинні гармонійно доповнюватися розвиненими діловими навичками та

навичками міжособистісного спілкування (рис. 1).

В сучасних реаліях промисловості, фахівці з охорони праці відносяться не до менеджерської ланки спеціалістів, а до інженерної (технічної). Інженерна освіта (з охорони праці) в Україні теж передбачає здобування технічних компетенцій, такі як процеси і технології та тенденції їх розвитку, здатність оперувати термінами та визначеннями, організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства.

Крім знань, умінь і навичок щодо законодавчої, нормативної бази, правил безпеки і охорони праці, IOSH пропонує до цих компетенцій додати такі як: управління ризиками, стійкий розвиток, етичні практики, соціальний вплив, культура безпеки та реагування на інциденти та інші. Технічні компетенції надають змогу розвинути консультативну складову фахівця з охорони праці.

Ефективна робота будь-якого фахівця не можлива без управлінських навичок. IOSH відокремлює наступні: стратегія, планування, лідерство та управління. Професіонал з охорони праці повинен упереджувати та/або ідентифікувати критичні ситуації (події) і передбачати можливий їх розвиток, поряд з супутніми ризиками. Пропонувати нові інноваційні та стійкі варіанти і вносити рекомендації для сталого розвитку підприємства.

Група поведінкових компетенцій включає: особисту ефективність, комунікацію, роботу з людьми та взаємодію з зацікавленими сторонами. Ці компетенції передбачають здатність фахівців з охорони праці поводитися на робочому місці. Вони охоплюють взаємодію з зацікавленими сторонами, позитивну особисту діяльність і професіоналізм, комунікацію та ефективну роботу з іншими, упередження конфліктів та їх розвитку. Ці компетенції підтримують побудову успішних робочих взаємин.

Висновки. Втілення результатів міжнародних досліджень щодо компетенцій в охороні праці у стандарти безпеки підприємств України поліпшить продуктивність праці шляхом направлення професійного зростання фахівців у процеси сталого розвитку. Технічні й базові компетенції концентрують увагу на те, що працівник повинен вміти, в той час, як поведінкові компетенції дають чітке керівництво про те, як працівник повинен виконувати свою роль.

Література

1. Лещенко Л. О. Мотивація праці як фактор підвищення прибутковості виробництва. Ефективна економіка. – 2016. – №4. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
2. Нюттен Ж. Мотивация, действие и перспектива будущего / пер. с англ. М.: Смысл, 2004. 607 с.
3. Randall Ferris Daniel Murphy. Motivation safety. 2015. P. 180 eBook ISBN: 9780128027899.
4. Офіційний сайт міжнародного інституту з охорони праці. Режим доступа: <https://iosh.com/>.